

Executoriale titel binnen? Oplettendheid blijft geboden!

Bb 2017/4

In het arrest van 18 november jl. overweegt de Hoge Raad dat de aanspraak op vergoeding van bij vonnis of arrest toegewezen rente ex art. 3:324 lid 3 BW verjaart door verloop van vijf jaren. Ook indien het bedrag van deze periodieke verplichting op het moment van het wijzen van de uitspraak nog onbepaald is. Naar aanleiding van het arrest van 18 november jl. komen in deze bijdrage verschillende aandachtspunten ter sprake voor de schuldeiser die zijn executoriale titel reeds binnen heeft.

1. Inleiding

In situaties waarin een schuldenaar in gebreke blijft zijn verplichtingen na te komen, zit er soms niets anders op dan naar de rechter te stappen om een vonnis te verkrijgen. Immers, slechts met een executoriale titel, waar een gerechtelijk vonnis een voorbeeld van is, kan de deurwaarder op pad gestuurd worden om nakoming van de schuldenaar af te dwingen. Met een executoriale titel in de hand lijkt het voor de schuldeiser tijd om achterover te leunen. Dat oplettendheid geboden is ook nádat de titel binnen is, volgt echter onder meer uit een recente uitspraak van de Hoge Raad van 18 november jl. (ECLI:NL:HR:2016:2623). Naar aanleiding van het arrest van 18 november jl. wordt de 'oplettendheid nadien' in deze bijdrage in een breder kader geplaatst. Drie aandachtspunten voor de schuldeiser ná het verkrijgen van een executoriale titel komen aan bod: (1) de korte verjaringstermijnen voor periodieke vorderingen; (2) de korte verjaringstermijnen bij minnelijke regelingen in de vorm van een proces-verbaal; en (3) de mogelijke aansprakelijkheid van de schuldeiser bij een later vernietigd vonnis.

2. Executoriale titels

2.1 Inleiding

In art. 430 Rv is bepaald welke titels executoriale kracht hebben. De meest bekende executoriale titel is de grosse (gewaarmerkt afschrift) van een uitspraak van de Nederlandse rechter, ongeacht of deze nu als vonnis, beschikking of arrest worden aangeduid. Daarnaast hebben ook in Nederland verleden authentieke akten (bijvoorbeeld notariële akten) en andere bij wet als executoriale titel aangewezen stukken executoriale kracht. Bij deze laatste categorie is het in executoriale vorm opgemaakte proces-verbaal van een schikking een belangrijk voorbeeld.

2.2 Verjaring executoriale titels: wettelijk kader

Art. 3:324 BW regelt de verjaring van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van rechterlijke of arbitrale uitspraken.

Art. 3:324 lid 1 BW bepaalt dat de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van een rechterlijke of arbitrale uitspraak door verloop van twintig jaar verjaart. Art. 3:324 lid 3 BW bepaalt dat de verjaringstermijn vijf jaar bedraagt voor hetgeen in gevolge de uitspraak bij het jaar of kortere termijn moet worden betaald. Het gaat hierbij om die gevallen waarin sprake is van in een uitspraak vastgelegde periodieke betalingen, zoals huur of pacht, of een bijkomende verplichting, zoals de verplichting tot betaling van rente. De gedachte hierachter is dat – zonder de bescherming van deze verjaringstermijn – voor de schuldenaar het gevaar dreigt dat bij niet-betaling de bedragen tot een onredelijke hoogte zullen oplopen.

3. Het gevaar van te lang niets doen: verjaring van executoriale titels

In veel gevallen zal een schuldeiser direct na het verkrijgen van een executoriale titel een deurwaarder inschakelen om de titel te betekenen en ten uitvoer te leggen. Er kunnen echter ook redenen zijn om nog even te wachten met het inschakelen van de deurwaarder, bijvoorbeeld in het geval de schuldenaar tijd wordt gegund om nog vrijwillig na te komen, of in het geval de schuldeiser weet dat zijn schuldenaar (tijdelijk) op zwart zaad zit. In de gevallen waarin de schuldeiser ervoor kiest te wachten met het inschakelen van een deurwaarder, dient hij rekening te houden met het toepasselijke verjaringsregime: zie hier aandachtspunten 1 en 2.

3.1 Aandachtspunt 1: verjaring van periodieke vorderingen (ECLI:NL:HR:2016:2623)

In de zaak die aan het arrest van 18 november jl. ten grondslag ligt, hadden de eisers in cassatie een vordering uit hoofde van een onrechtmatige daad op een projectontwikkelaar. Bij vonnis van 30 september 1994 heeft de Rechtbank Rotterdam de projectontwikkelaar veroordeeld tot vergoeding van de schade die eisers hadden geleden door het handelen van de projectontwikkelaar, daaronder begrepen de wettelijke rente. Omdat de rechtbank de schade bij het wijzen van het vonnis nog niet kon begroten, is een veroordeling tot schadevergoeding op te maken bij staat uitgesproken. Bij arrest van 15 oktober 1998 heeft Hof Den Haag dit vonnis van de Rechtbank Rotterdam bekrachtigd.

In cassatie speelde de vraag in hoeverre de tenuitvoerlegging van de veroordeling tot vergoeding van schade op te maken bij staat inclusief wettelijke rente (van circa een ton), was verjaard. Daarbij spitste de discussie zich toe op de vraag in hoeverre de aanspraak op wettelijke rente was verjaard. Het hof oordeelde, in tegenstelling tot de rechtbank, dat de vordering tot het betalen van de wettelijke rente was verjaard. Het hof refereerde hierbij aan art. 3:324 lid 3 BW, op grond waarvan een in een vonnis uitgesproken veroordeling tot het betalen van periodieke vorderingen na vijf jaar

¹ Ilse Bakker is advocaat bij Van Benthem & Keulen te Utrecht.

verjaart. Eisers in cassatie betoogde dat niet art. 3:324 lid 3 BW, maar art. 3:324 lid 1 BW van toepassing was in het onderliggende geval. Zij stelden dat de vijfjaarstermijn van art. 3:324 lid 3 BW enkel geldt in de gevallen waarbij ingevolge de uitspraak 'bij het jaar of een kortere termijn' moet worden betaald. Het hof had de projectontwikkelaar echter niet veroordeeld tot een bepaald bedrag, waardoor de betaling van de rente om die reden niet ten uitvoer kon worden gelegd binnen de vijfjaarstermijn, aldus eisers.

De Hoge Raad acht de klacht van eisers ongegrond (r.o. 3.4):

“Voor de toepasselijkheid van art. 3:324 lid 3 BW is niet vereist dat hetgeen ‘ingevolge de uitspraak’ bij het jaar of kortere termijn moet worden betaald, in die uitspraak zelf is vastgesteld op een bepaald bedrag. Blijkens de wetsgeschiedenis is de bepaling toepasselijk als de uitspraak strekt tot betalingen bij het jaar of kortere termijn. Het voorschrift bestrijkt derhalve alle daarin bedoelde periodieke verplichtingen voor zover het vorderingsrecht is ontstaan. Ook in het geval waarin het bedrag van een periodieke verplichting nog onbepaald is, dreigt voor de schuldenaar immers het gevaar dat het door hem te betalen bedrag tot onredelijke hoogte zal oplopen. (Zie MvA II, Parl. Gesch. Boek 3, p. 943).”

3.2 *Tussenconclusie: aandachtspunt 1*

Uit het arrest van 18 november jl. volgt het eerste aandachtspunt voor de schuldeiser met een executoriale titel in zijn bezit: de aanspraak op vergoeding van bij vonnis toegewezen rente verjaart ex art. 3:324 lid 3 BW door verloop van vijf jaren. Ook indien het bedrag van deze periodieke verplichting op het moment van het wijzen van de uitspraak nog onbepaald is.

3.3 *Aandachtspunt 2: verjaring van minnelijke regelingen in executoriale vorm* (ECLI:NL:HR:2015:3423)

Een tweede aandachtspunt dat naar aanleiding van het arrest van 18 november jl. aangestipt zal worden, volgt uit het arrest van de Hoge Raad van 27 november 2015 (ECLI:NL:HR:2015:3423).

In dit arrest stond een andere gedaante van de executoriale titel centraal: het in executoriale vorm opgemaakte proces-verbaal van een schikking. Indien partijen tijdens een mondelinge behandeling een regeling treffen, wordt deze minnelijke regeling veelal vastgelegd in een proces-verbaal. Op deze manier beschikt de schuldeiser zonder een rechterlijke uitspraak toch over een executoriale titel waarmee hij de deurwaarder op pad zou kunnen sturen. In het arrest van 27 november 2015 kwam de vraag aan de orde of het verjaringsartikel 3:324 BW ook van toepassing is op het in executoriale vorm opgemaakte proces-verbaal. De Hoge Raad overwoog dat in een schikking in een proces-verbaal de *overeenkomst* tussen partijen wordt vastgelegd. Dat de afgifte van de schikking in het proces-verbaal door een rechter geschiedt en het proces-verbaal executoriale kracht

heeft, maakt dit volgens de Hoge Raad niet anders. Ook in dat geval is de in het proces-verbaal vastgelegde vordering een vordering uit *overeenkomst*, waarvoor ex art. 3:307 lid 1 BW een verjaringstermijn van vijf jaar geldt.

3.4 *Tussenconclusie: aandachtspunt 2*

Als tweede aandachtspunt voor een schuldeiser met een executoriale titel in zijn bezit geldt dat oplettendheid geboden is bij het kwalificeren van de executoriale titel. Betreft dit een vordering uit hoofde van een minnelijke regeling vastgelegd in het proces-verbaal van de comparitie van partijen, dan geldt niet een verjaringstermijn van twintig jaar (ex art. 3:324 BW), maar een verjaringstermijn van vijf jaar (ex art. 3:307 lid 1 BW).

N.B. Zie over dit arrest/aandachtspunt ook: BB 2016/5, Verjaring van executoriale titels, mr. M.I. Nijenhof-Wolters.

4. **Het gevaar van te snel handelen: aansprakelijkheid voor tenuitvoerlegging executoriale titel**

Verjaring van executoriale titels, althans de discussie hierover kan logischerwijs worden voorkomen door snel na het verkrijgen van de executoriale titel actie te ondernemen. Echter kan ook het (te) snel acteren risico's met zich brengen. Dit betreft aandachtspunt 3.

4.1 *Aandachtspunt 3: aansprakelijkheid voor tenuitvoerlegging vonnis* (ECLI:NL:HR:2016:542)

Op grond van art. 3:325 lid 2 sub a BW wordt de verjaring van een executoriale titel gestuit door de betekening (oftewel: officiële kennisgeving door de deurwaarder) van de uitspraak aan de wederpartij. Dat hierin ook een risico kan schuilen werd duidelijk in het arrest van de Hoge Raad van 1 april 2016 (ECLI:NL:HR:2016:542).

In de zaak die ten grondslag lag aan dit arrest, was partij A op verzoek van partij B veroordeeld tot het afbreken van een bouwwerk, op straffe van een dwangsom. Direct nadat de rechtbank uitspraak had gedaan, liet partij B het vonnis betekenen aan partij A. Partij A wilde dwangsommen voorkomen en begon daarom met het afbreken van het bouwwerk. Partij A was echter ook in hoger beroep gegaan van het vonnis van de rechtbank waarin zij was veroordeeld tot het afbreken. Toen dit hoger beroep slaagde, werd het vonnis, op grond waarvan partij A was veroordeeld tot afbreken, vernietigd. Partij A had aldus nimmer hoeven afbreken. Partij A vorderde daarom de schade die zij had geleden door de onrechtmatige executie. De rechtbank wees de vordering toe. Het hof wees de vordering tot schadevergoeding echter af, onder meer omdat – verkort weergegeven – zij meende dat partij B niet had hoeven verwachten dat partij A direct na betekening met het afbreken zou beginnen.

De Hoge Raad floot het hof, onder verwijzing naar vaste rechtspraak, terug en oordeelde dat de betekening van het vonnis aan de wederpartij in beginsel voldoende is om aan te nemen dat sprake is van dreiging met executie. De Hoge

Raad verwees vervolgens naar vaste rechtspraak waaruit volgt dat de partij die dreigt met executie (oftewel: het vonnis laat betekenen) in beginsel onrechtmatig handelt en schadeplichtig is indien het vonnis in hoger beroep wordt vernietigd.

4.2 Tussenconclusie: aandachtspunt 3

Het derde aandachtspunt ziet op de situatie dat juist niet wordt stilgezet, maar direct actie wordt ondernomen na het verkrijgen van een executoriale titel. Tot het moment dat de termijn voor hoger beroep voor de schuldenaar is verstreken, dient de schuldeiser er zich ervan bewust te zijn dat de schuldenaar in hoger beroep kan gaan, waarbij het vonnis zou kunnen worden vernietigd. De schuldeiser dient zich erop bedacht te zijn dat het betekenen van het vonnis in dit geval kan leiden tot aansprakelijkheid. Ook voor partijen die (te) snel willen handelen, is oplettendheid aldus geboden.

5. Conclusie

Voor de schuldeiser is ook ná het verkrijgen van een executoriale titel oplettendheid geboden. De aandachtspunten die in deze bijdrage zijn aangestipt, kunnen schematisch als volgt worden weergegeven:

Aandachtspunten voor de schuldeiser ná het verkrijgen van een executoriale titel	
Het gevaar van te lang niets doen:	= verjaring executoriale titel
	<ul style="list-style-type: none"> • Bevat de uitspraak een veroordeling die 'bij het jaar of een kortere termijn' moet worden betaald (zoals rente)? => ex art. 3:324 lid 3 BW geldt een korte verjaringsperiode van vijf jaar, ook indien het bedrag nog niet vaststaat (ECLI:NL:HR:2016:2623) • Betreft de executoriale titel een schikking in een proces-verbaal? => ex art. 3:307 lid 1 BW geldt een korte verjaringsperiode van vijf jaar. (ECLI:NL:HR:2015:3423)
Het gevaar van (te) snel handelen:	= aansprakelijkheid voor tenuitvoerlegging later vernietigd vonnis
	<ul style="list-style-type: none"> • Is de wederpartij in hoger beroep gegaan of staat die mogelijkheid nog open? => mogelijk aansprakelijkheid voor tenuitvoerlegging later vernietigd vonnis. (ECLI:NL:HR:2016:542)